

FTA Fact Book

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) หรือข้อตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) อาจดูเป็นสิ่งใหม่สำหรับคนไทยส่วนใหญ่ แต่ในความเป็นจริงแล้ว**เขตการค้าเสรี หรือ FTA นั้น เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมานานกว่า 12 ปีแล้ว** FTA ฉบับแรกที่ไทยจัดทำคือ **ข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area) หรือที่เรียกว่า AFTA** ซึ่งมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ปี 2535 อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะอยู่คู่สังคมไทยมานานกว่าทศวรรษ FTA ก็ยังคงเป็นเสมือนกล่องปริศนาสำหรับใครหลายคน **"FTA Fact Book"** ฉบับนี้จึงถูกจัดทำขึ้นโดยหวังจะเป็นกุญแจไขกล่องปริศนาเพื่อให้คนไทยได้รู้จัก เข้าใจ และสามารถตีประโยชน์จาก FTA ได้อย่างเต็มที่

เขตการค้าเสรี (FTA) คืออะไร ?

FTA เป็นความตกลงระหว่างประเทศจะเป็น 2 ประเทศหรือมากกว่านั้นก็ได้ (เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ซึ่งมีสมาชิก 10 ประเทศ) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันให้เหลือน้อยที่สุดเพื่อให้เกิด **"Free Trade"** หรือการค้าเสรีระหว่างประเทศคู่สัญญา ถือเป็นรูปแบบขั้นพื้นฐานของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic integration)

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ได้ขยายขอบเขตของ FTA ให้ครอบคลุมความร่วมมือในด้านการลงทุน การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งการลดอุปสรรคในด้านการค้าบริการ เช่น บริการท่องเที่ยว การรักษาพยาบาล การสื่อสาร การขนส่ง ฯลฯ ด้วย

นอกจากนี้ **FTA ยังถือเป็นเครื่องมือทางการค้าสำคัญที่ประเทศต่างๆ ใช้เพื่อขยายโอกาสในการค้า สร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ** พร้อมทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้แก่สินค้าของตน เนื่องจากสินค้าที่ผลิตใน FTA จะถูกเก็บภาษีขาเข้าในอัตราที่ต่ำกว่าสินค้าที่ผลิตในประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่สมาชิก FTA จึงทำให้สินค้าที่ผลิตภายในกลุ่มได้เปรียบในด้านราคาว่าสินค้าจากประเทศนอกกลุ่ม ทั้งนี้ ประเทศคู่สัญญา FTA สามารถเจรจากันได้ว่าแต่ละประเทศจะลดภาษีให้แก่กันในด้านใดบ้าง จะลดอย่างไร และจะใช้ระยะเวลายาวนานเท่าไรในการลด

ต้นกำเนิด FTA

FTA สะท้อนแนวคิดสำคัญทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า **"ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นสูงสุดเมื่อประเทศต่างๆ ผลิตสินค้าที่ตนมีต้นทุนในการผลิตต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ แล้วนำสินค้าเหล่านั้นมาค้าขายแลกเปลี่ยนกัน"**

ซึ่งในโลกแห่งความเป็นจริงประโยชน์สูงสุดดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นหากยังมีการเก็บภาษีขาเข้าและมีการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าต่างๆ ซึ่งส่งผลบิดเบือนราคาที่แท้จริงของสินค้าและทำให้การค้าขายไม่เป็นไปอย่างเสรีและมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้ว่าหลายประเทศในปัจจุบันยังคงส่งออก

สินค้าที่ตนมีต้นทุนในการผลิตสูงกว่าโดยเปรียบเทียบอยู่ เช่น สหรัฐฯ ส่งออกฝ้ายและน้ำตาล ในขณะที่สหภาพยุโรปส่งออกผลิตภัณฑ์นม ทั้งๆที่ต้นทุนการผลิตสินค้าเหล่านี้ในสหรัฐฯและสหภาพยุโรปโดยเฉลี่ยสูงกว่าในประเทศกำลังพัฒนามากกว่า 10 เท่า

ดังนั้น FTA จึงถูกนำมาใช้เพื่อลดการบิดเบือนด้านราคาอันเกิดจากภาษีศุลกากร ช่วยลดอุปสรรคการค้าที่ไม่ใช่ภาษี ส่งผลให้มีการค้าขายแลกเปลี่ยนกันอย่างเสรีมากขึ้นเพื่อให้บรรลุประโยชน์สูงสุดจากการค้าระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม นี่เป็นเพียงแนวคิดทางทฤษฎีซึ่งประเทศต่างๆ จะต้องนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพของแต่ละประเทศเพื่อให้การทำ FTA ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนส่วนใหญ่ของประเทศ

FTA กับการค้าโลกปัจจุบัน

FTA มีความสำคัญต่อการค้าโลกในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ทุกประเทศยกเว้นมองโกเลีย เป็นสมาชิกหรือกำลังเจรจาจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีอยู่ในปัจจุบัน จากงานศึกษาของ WTO พบว่า**ปัจจุบันมีข้อตกลงเขตการค้าเสรีมากกว่า 250 ฉบับทั่วโลก** โดยข้อตกลงล่าสุด 200 ฉบับเพิ่งถูกจัดทำในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมานี้เอง ทั้งนี้ คาดว่าในอนาคตอันใกล้ ภาพการค้าโลกจะเปลี่ยนไปอีกมากเมื่อจำนวนการจัดทำเขตการค้าเสรีเพิ่มขึ้น และการเจรจาจัดทำ **"Mega-FTA"** เช่น ข้อตกลงเขตการค้าเสรีแห่งทวีปอเมริกา (Free Trade Area of the Americas: FTAA) ซึ่งครอบคลุมการค้าเกือบทั้งหมดของทวีปอเมริกา และเขตการค้าเสรียุโรป-เมดิเตอร์เรเนียน (Euro-Mediterranean FTA) เสร็จสิ้นลง

เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประเทศต่างๆหันมาใช้ FTA เป็นเครื่องมือในการเปิดเสรีก็เนื่องจาก **FTA นั้นเจรจาตกลงกันง่ายกว่า WTO** ซึ่งใช้หลักฉันทามติในการเจรจา นั่นก็คือประเทศสมาชิก WTO ทั้ง 147 ประเทศในปัจจุบันจะต้องตกลงยินยอมพร้อมกันจึงจะมีการลดภาษีได้ ซึ่งทำให้การเปิดเสรีการค้าใน WTO มีความล่าช้า ในขณะที่ FTA เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ 2 ประเทศหรือกลุ่มประเทศที่มีจำนวนน้อยกว่าและต้องการทำ FTA เหมือนกัน ดังนั้น การค้าเสรีโดยใช้ FTA เป็นเครื่องมือจึงยังคงเป็นแนวโน้มที่สำคัญของการค้าโลกต่อไป

ลักษณะสำคัญของ FTA

FTA ถือเป็นความตกลงระหว่างประเทศลักษณะหนึ่งที่เน้นในเรื่องการค้า ซึ่งในปัจจุบันได้ครอบคลุมเรื่องการลงทุนและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างกันด้วย ทั้งนี้ ลักษณะของ FTA จะมีรูปแบบเป็นอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับประเทศคู่สัญญา FTA จะตกลงกัน **ไม่มีกฎเกณฑ์กำหนดตายตัวว่า FTA จะต้องมียุทธศาสตร์อย่างไร** แต่ถึงกระนั้นก็ดี ทุก FTA จะมีลักษณะพื้นฐานที่เหมือนกันอยู่ 3 ประการ คือ

(1) มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า และไม่สร้างอุปสรรคทางการค้าเพิ่มต่อประเทศอื่นที่ไม่ใช่สมาชิก (No fortress effects)

(2) ครอบคลุมการค้าระหว่างประเทศมากพอ (Substantial coverage)

(3) มีตารางการลดภาษีหรือเปิดเสรีให้แล้วเสร็จภายใน 10 ปี โดยยืดหยุ่นได้หากมีเหตุผลที่

สมควร

ซึ่งลักษณะพื้นฐานดังกล่าวถือเป็นกติการะหว่างประเทศที่ WTO กำหนดขึ้นเพื่อปกป้องและป้องกันผลกระทบของ FTA ที่จะมีต่อประเทศอื่นๆที่ไม่ใช่สมาชิกของ FTA นั้นๆ

ผลกระทบของ FTA : มุมมองผู้บริโภค

FTA ช่วยลดภาษีนำเข้า ทำให้ราคาสินค้านำเข้าถูกลง ถือเป็น การเพิ่มกำลังซื้อของประชาชนทางอ้อม พุงได้ง่ายๆ ก็คือด้วยเงินจำนวนเท่าเดิมผู้บริโภคสามารถจับจ่ายซื้อสินค้านำเข้าได้เป็นจำนวนมากขึ้น ทั้งการลดภาษีนำเข้ายังช่วยกดดันให้ราคาสินค้าชนิดเดียวกันหรือสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ที่เกิดในประเทศลดราคาลงด้วยอันเป็นผลมาจากการแข่งขันที่สูงขึ้น เช่น การลดภาษีนำเข้าสับหมูเหลวจากต่างประเทศ จะส่งผลให้ผู้นำเข้าสามารถนำเข้าสับหมูเหลวจากต่างประเทศได้ในราคาที่ต่ำลง และสามารถลดราคาที่เขาปลีกให้แก่ผู้บริโภคได้ ส่งผลต่อเนื่องให้สับหมูและสับหมูก้อน (สินค้าที่ใช้ทดแทนกันได้) ที่ผลิตภายในประเทศจำเป็นต้องปรับราคาลง (หรือปรับคุณภาพให้ดีขึ้น) เพื่อแข่งขันกับสับหมูเหลวนำเข้า นอกจากนี้ การลดภาษีศุลกากรยังทำให้มีการนำเข้าสินค้าชนิดใหม่ๆที่ยังไม่เคยมีการนำเข้ามาก่อนเพราะเจอกำแพงภาษีในอดีตด้วย ถือเป็น การเพิ่มทางเลือกให้แก่ประชาชนอีกทาง

ผลกระทบของ FTA : มุมมองผู้ผลิต

FTA เพิ่มโอกาสให้แก่ผู้ส่งออก ลดภาระผู้ประกอบการที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าและเพิ่มการแข่งขันภายในประเทศ ในมุมมองของผู้ผลิต ส่วนหนึ่งจะสามารถผลิตและส่งออกสินค้าได้มากขึ้นเนื่องจากภาษีนำเข้าของประเทศคู่สัญญา FTA ลดลง สินค้าบางอย่างที่ไม่เคยส่งออกเนื่องจากต่างชาติตั้งกำแพงภาษีก็จะเริ่มส่งออกได้ ผู้ผลิตอีกกลุ่มที่จะได้รับประโยชน์จาก FTA คือ กลุ่มที่มีการนำเข้าวัตถุดิบเครื่องยนต์เครื่องจักรเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า เพราะ FTA จะช่วยลดต้นทุนการนำเข้าของผู้ประกอบการเหล่านี้และเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้ผลิตสามารถนำเข้าได้จากหลายแหล่งมากขึ้น ส่งผลให้สามารถขายสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง ถือเป็น การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้แก่ผู้ผลิต

อย่างไรก็ดี จะมีผู้ผลิตอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีคือกลุ่มของผู้ผลิตสินค้าเพื่อขายในประเทศซึ่งจะต้องแข่งขันกับสินค้านำเข้าที่ราคาถูกลงทำให้ต้องมีการปรับตัวรับการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้น ดังนั้น **FTA ในมุมมองที่เป็นกลางก็คือโอกาสที่มาพร้อมกับการแข่งขัน** ซึ่งผู้ที่จะได้ประโยชน์ คือ ผู้ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่า และใช้โอกาสที่เปิดขึ้นได้มากกว่า

ลดผลกระทบจาก FTA

ความตกลง FTA จะกำหนดมาตรการที่ใช้ปกป้องอุตสาหกรรมภายในจากการเปิดเสรีทางการค้าไว้หลายมาตรการ เช่น **มาตรการ Safeguards** ซึ่งจะมีการขึ้นภาษีโดยอัตโนมัติเมื่อมีการนำเข้าสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งอย่างรวดเร็ว จนอาจเกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายใน **มาตรการด้านโควตา** ซึ่งจำกัดปริมาณการนำเข้าเป็นการชั่วคราว **มาตรการด้านแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin)** ที่ใช้เป็นเงื่อนไขป้องกันสินค้านอก FTA ลักลอบใช้สิทธิพิเศษจาก FTA **การกำหนดมาตรฐานสินค้า** เพื่อป้องกันการไหลทะลักเข้ามาของสินค้านำเข้าราคาถูกแต่คุณภาพต่ำ หรือความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อป้องกันการลักลอบนำเข้าสินค้าโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งมาตรการเหล่านี้คือเครื่องมือที่มีอยู่แล้วในความตกลง FTA

ภาษีกับการปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศ

นอกจากภาษีศุลกากรจะถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศแล้ว ปัจจุบันประเทศต่างๆยังใช้มาตรการภาษีเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการแข่งขันกับสินค้านำเข้าด้วยการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรในระดับที่สูงเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายใน มีทั้งข้อดีและข้อเสีย

ข้อดีคือ ถือเป็นโอกาสให้อุตสาหกรรมภายในประเทศพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ซึ่งหลายๆอุตสาหกรรมชั้นนำของไทย เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ สิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม หรืออุตสาหกรรมอาหารแปรรูปต่างๆก็เคยได้รับการปกป้องด้วยนโยบายภาษีมาก่อน

แต่ข้อเสียก็คือ การปกป้องทำให้ผู้ประกอบการขาดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการจากต่างประเทศหรือการพัฒนาเป็นไปอย่างเชื่องช้า ทำให้บางอุตสาหกรรมต้องการการปกป้องอย่างต่อเนื่องจากรัฐบาล ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคภายในประเทศ ต้องรับภาระจ่ายเงินซื้อสินค้าในราคาสูง ถือเป็นภาระเงินจากประชาชนสู่ผู้ประกอบการที่ไม่มีประสิทธิภาพเหล่านี้โดยอ้อม ซึ่ง FTA จะค่อยๆลดระดับภาษีนำเข้าที่ใช้เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศลง แต่มาตรการป้องกันผลกระทบอื่นๆ เช่น มาตรการ Safeguards มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด (AD) มาตรการด้านกฎแหล่งกำเนิดสินค้า และมาตรฐานสินค้ายังคงอยู่ เพื่อช่วยปกป้องอุตสาหกรรมเหล่านี้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

สินค้าเกษตรกับ FTA

ในหลายๆประเทศภาษีศุลกากรถูกใช้เป็นเกราะป้องกันไม่ให้นำเข้าพืชผลเกษตรกรรมที่ผลิตภายในประเทศตกต่ำเนื่องจากการแข่งขันในตลาดโลก เหตุผลสำคัญของการปกป้องก็เพราะเกษตรกรรมเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก มีผลกระทบต่อประชาชนและสังคมโดยรวม เหตุผลในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร (Food security) รวมทั้งสินค้าเกษตรมีความอ่อนไหวโดยธรรมชาติในเรื่องของราคาเนื่องจากมีระยะเวลาในการเก็บรักษาจำกัด (การเน่าเสียของผลผลิต)

ดังนั้น การเจรจาเปิดเสรีการค้าสินค้าเกษตรจึงเป็นเรื่องที่ทุกประเทศให้ความระมัดระวังในการเจรจาเป็นกรณีพิเศษ โดยกรอบการลดภาษีสินค้าเกษตรโดยทั่วไปจะยาวนานกว่าสินค้านิตอื่น ๆ รวมทั้งมีการใช้มาตรการโควต้าภาษี (จำกัดปริมาณนำเข้าสำหรับสินค้าที่เสียภาษีในอัตราต่ำ ส่วนที่เกินจากปริมาณที่กำหนดจะต้องเสียภาษีสูง) มาตรการปกป้องพิเศษ (Special safeguards) ซึ่งจะมีการขึ้นภาษีโดยอัตโนมัติเมื่อมีการนำเข้าสินค้าเกษตรชนิดใดชนิดหนึ่งอย่างรวดเร็วจนอาจเกิดผลกระทบต่อเกษตรกรภายในประเทศ

ไทยกับนโยบายการทำ FTA

การส่งออกถือเป็นจักรกลสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันนำรายได้เข้าประเทศกว่า 3 ล้านล้านบาทปี หรือคิดเป็นครึ่งหนึ่งของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้งหมด การทำ FTA จึงมีเหตุผลสำคัญเพื่อรักษาสถานภาพและศักยภาพในการส่งออกของไทยโดยการขยายโอกาสในการส่งออกและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของสินค้าไทยทั้งในตลาดสำคัญในปัจจุบัน เช่น สหรัฐฯ ญี่ปุ่น และอาเซียน และตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ เช่น จีน และอินเดีย

นอกจากนี้ ไทยยังจัดทำ FTA กับประเทศที่จะเป็นประตูการค้าสู่ภูมิภาคอื่นๆ ของโลก เช่น บราซิลในตะวันออกกลาง แปรูในทวีปอเมริกาใต้ เป็นต้น และอยู่ระหว่างการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการเจรจา FTA กับสมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (European Free Trade Association: EFTA) เม็กซิโก แคนาดา เกาหลี และกลุ่มประเทศ Mercosure

หลักเกณฑ์ในการทำ FTA ของไทย

ไทยมีหลักเกณฑ์ในการจัดทำเขตการค้าเสรี ดังนี้

- 1) การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีควรทำในกรอบกว้าง (Comprehensive) ครอบคลุมการเปิดเสรีทั้งการค้าสินค้า บริการ และการลงทุน รวมทั้งการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่นๆ กำหนดให้มีความยืดหยุ่น (Flexibility) สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของประเทศคู่เจรจาเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย
- 2) การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีที่สอดคล้องกับกฎของ WTO ซึ่งมีเงื่อนไขให้การเปิดการค้าเสรีครอบคลุมการค้าสินค้าและบริการอย่างมาพอ (Substantial coverage) สร้างความโปร่งใสและเปิดให้สมาชิกอื่นตรวจสอบความตกลงได้
- 3) การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีจะยึดหลักการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (Reciprocity) และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงสถานะของไทยที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา ในกรณีที่คุณ์เจรจาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ไทยควรเรียกร้องความยืดหยุ่นเพื่อให้มีเวลาในการปรับตัวนานกว่า หรือมีภาระผูกพันน้อยกว่า

- 4) การจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี ควรครอบคลุมมาตรการทางการค้าอื่นๆที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures: NTM) ด้วย เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้านำเข้า และมาตรการโควต้า
- 5) ความตกลงเขตการค้าเสรี ควรมีมาตรการป้องกันผลกระทบของการเปิดเสรีต่ออุตสาหกรรมภายใน เช่น มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด (Anti-dumping Measures: AD) มาตรการต่อต้านการอุดหนุน (Countervailing Measures: CVD) มาตรการปกป้อง (Safeguards) รวมทั้งกำหนดกลไกการยุติข้อพิพาททางการค้า (Dispute Settlement) อย่างเป็นธรรม
- 6) การจัดทำเขตการค้าเสรีควรมีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว ทั้งนี้ อาจมีการเจรจาเพื่อเริ่มลดภาษีหรือเปิดเสรีระหว่างกันก่อนในเรื่องที่พร้อม (Early Harvest)

ยุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทย

จากการหารือระหว่างภาครัฐ เอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการ ไทยได้วางยุทธศาสตร์การทำ FTA ของไทยรายสาขาที่สำคัญ ดังนี้

1) เกษตร

- เน้นสินค้าเกษตรที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูง เช่น ข้าว ผลไม้เมืองร้อน ยางพารา และอาหารแปรรูปชนิดต่างๆ
- กำหนดให้มีระยะเวลาในการปรับตัวที่นานเพียงพอสำหรับสินค้าเกษตรที่มีความอ่อนไหว
- ให้มีการเจรจาเพื่อแก้ปัญหาเรื่องมาตรฐานด้านสุขอนามัย ความปลอดภัยของอาหารและสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันให้มีความร่วมมือกันในเรื่องการอำนวยความสะดวกทางการค้าโดยจัดทำความตกลงยอมรับมาตรฐานสินค้าซึ่งกันและกัน (Mutual Recognition Arrangement: MRA) รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกัน
- ให้มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรนำเข้า เพื่อความปลอดภัยแก่ผู้บริโภคชาวไทย

2) อุตสาหกรรม

- เน้นอุตสาหกรรมเป้าหมายในสาขาที่ไทยมีศักยภาพในการส่งออกสูง เช่น อุตสาหกรรมแฟชั่น (เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องหนังและรองเท้า) ยานยนต์และชิ้นส่วน สินค้าคอมพิวเตอร์และอิเล็กทรอนิกส์ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ในบ้าน และของแต่งบ้าน เป็นต้น
- มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เช่น มาตรฐานสินค้าและสิ่งแวดล้อมให้เจรจาลด ยกเลิก หรือปรับปรุง เพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคต่อการค้า รวมทั้งให้มีการจัดทำความตกลงยอมรับมาตรฐานซึ่งกันและกัน (MRA)
- การเจรจากำหนดเงื่อนไขกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin) จะต้องสะท้อนสภาพการผลิตจริงในประเทศ และต้องปรับการผลิตอุตสาหกรรมต้นน้ำให้มากขึ้น

3) บริการ

- เปิดเสรีแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยเจรจาเปิดเฉพาะบริการที่ไทยมีความพร้อมก่อน เช่น ท่องเที่ยว สุขภาพ ก่อสร้าง ออกแบบ
- สนับสนุนธุรกิจที่มีอนาคต เช่น ICT, Logistics บันเทิง ซ่อมบำรุง
- กลุ่มธุรกิจบริการที่ยังไม่มีความพร้อม เช่น ธนาคาร ประกันภัย โทรคมนาคม ขนส่ง ให้มีระยะเวลาปรับตัว (Transition Period) 10 ปี

4) ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องการค้า

- เน้นความคุ้มครองระดับเดียวกับความตกลงว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาของ WTO เป็นหลัก
- แสวงหาความร่วมมือจากประเทศคู่เจรจาในการอำนวยความสะดวกด้านการขอรับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยในต่างประเทศ เช่น การขอรับการคุ้มครองพันธุ์ข้าวหอมมะลิและเครื่องหมายรับรองข้าวหอมมะลิของไทย
- ผลักดันให้ประเทศคู่เจรจาให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่ไทยมีผลประโยชน์ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งที่มาทางชีวภาพ
- ส่งเสริมความร่วมมือด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี การใช้ประโยชน์ในข้อมูลสิทธิบัตร เพิ่มศักยภาพและทักษะของนักประดิษฐ์ของไทยในการวิจัยพัฒนาต่อยอด

การเตรียมความพร้อมของภาครัฐและภาคเอกชน

ประโยชน์จาก FTA จะเกิดขึ้นสูงสุดเมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือและเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน ความร่วมมือทั้งในด้านข้อมูล ข่าวสาร ข้อคิดเห็น ระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่เจรจาของภาครัฐ (เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตร กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น) และภาคเอกชน ตัวแทนภาคธุรกิจ สมาคมผู้ประกอบการ นักวิชาการ รวมทั้งองค์กรอิสระต่างๆที่เกี่ยวข้องจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลของการเจรจา ดังนั้น ทุกฝ่ายจึงต้องร่วมมือกันเพื่อให้การเจรจาจัดทำ FTA เดินหน้าไปอย่างมีเอกภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงสุด

การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน

ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย FTA ของไทยได้โดยผ่านสมาคมต่างๆ เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าไทย สมาคมธนาคารไทย สภาวิชาชีพต่างๆ เป็นต้น หรือถ้าเป็นผู้ประกอบการ เกษตรกร หรือประชาชนที่ไม่ได้สังกัดสมาคมใดๆก็สามารถร่วมแสดงความคิดเห็น หรือส่งข้อเสนอแนะโดยตรงมาได้ที่ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรวบรวมความคิดเห็นของเอกชนกลุ่มต่างๆ แล้วนำมาประมวลเพื่อหาทำที่ในการเจรจาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมสูงสุด

การเตรียมความพร้อมของภาครัฐ

ภาครัฐได้เตรียมมาตรการรองรับการเปิดเสรีโดยได้เร่งดำเนินการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อสร้างความพร้อมในด้านต่างๆ ที่สำคัญดังนี้

- 1) แต่งตั้งคณะติดตามประเมินผลการเจรจา และเสนอแนะมาตรการรองรับ
- 2) ปรับปรุงระบบและลดขั้นตอนการให้บริการของภาครัฐ อำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ เพื่อให้การค้ามีความคล่องตัวขึ้น เช่น ลดขั้นตอนขบวนการพิธีการทางศุลกากร เร่งรัดการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น
- 3) การกำหนดมาตรฐานสินค้าในประเทศและมาตรฐานนำเข้าทั้งสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมที่จำเป็นเพื่อปกป้องผู้ผลิตและผู้บริโภคในประเทศ
- 4) มีระบบเตือนภัยเพื่อป้องกันผลกระทบอย่างฉับพลันและรุนแรงต่ออุตสาหกรรมภายในจากการทำ FTA โดยติดตามการนำเข้าอย่างใกล้ชิด หากมีการทุ่มตลาด หรือมีการนำเข้ามามากจนอาจเกิดผลกระทบต่อการผลิตภายในประเทศ จะสามารถนำมาตรการที่เกี่ยวข้อง อาทิ มาตรการปกป้อง มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดหรือมาตรการตอบโต้การอุดหนุน มาใช้ได้ทันที
- 5) การปรับปรุงโครงสร้างภาษีศุลกากร การสร้างเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน ฯลฯ
- 6) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้าโดยเฉพาะด้านการขนส่งทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ
- 7) ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนของไทยในต่างประเทศ
- 8) ปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตและสาขาบริการที่ไทยมีศักยภาพ
- 9) พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้เข้มแข็ง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการใช้ประโยชน์จาก FTA
- 10) ขยายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อติดตามความคืบหน้าผลของการเจรจา เพื่อหาหรือ ประเด็นปัญหาที่เกิดจากการทำ FTA และเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จาก FTA ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การเตรียมความพร้อมของเอกชน

ภาคเอกชนก็ต้องมีการปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้สามารถใช้สิทธิประโยชน์จากการทำเขตการค้าเสรีได้อย่างเต็มที่

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การจัดการ การบริหารต้นทุน ปรับใช้เทคนิคการบริหารสมัยใหม่ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 2) พัฒนารูปแบบและคุณภาพสินค้า โดยยกระดับคุณภาพและมาตรฐานให้สูงขึ้น เพื่อเข้าสู่ตลาดระดับบน ซึ่งจะช่วยลดการแข่งขันในสินค้าระดับล่าง และสร้าง Brand Name สินค้าของไทยสู่ตลาดโลก
- 3) ลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตให้สูงขึ้น
- 4) พัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ และช่างเทคนิค ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและระดับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป
- 5) พัฒนาและขยายตลาดเชิงรุก โดยใช้ตลาดเป็นต้นนำ ผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ขยายช่องทางการตลาดในการเข้าถึงผู้บริโภคโดยตรงมากขึ้น มีกระบวนการผลิตและการส่งมอบสินค้าอย่างรวดเร็ว
- 6) พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างภาคเอกชนไทยกับภาคเอกชนของประเทศที่ร่วมจัดทำเขตการค้าเสรี เช่น การจัดตั้งสภาธุรกิจ เป็นต้น

ความคืบหน้าเจรจา FTA

การเริ่มลดภาษีศุลกากรและระยะเวลาในการลดภาษีภายใต้ FTA ต่างๆของไทยมีกำหนดเวลาที่แตกต่างกันดังสรุปไว้ในตารางข้างล่าง สำหรับข้อมูลโดยละเอียดสามารถหาได้ที่ website ของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ www.dtn.moc.go.th และ www.thaifta.com หรือโทรศัพท์ 0-2507-7555

FTA	เริ่มเจรจา	มีผลบังคับใช้	ระยะเวลาการลดภาษี
ไทย – ออสเตรเลีย	26 ส.ค. 45	1 ม.ค. 48	สินค้าทั่วไป ลดภาษีเหลือ 0% ทั้งหมด ภายในปี 2553 สินค้าอ่อนไหว ไทย - ลดภาษีเหลือ 0% ทั้งหมด ภายใน 2568 ออสเตรเลีย - ลดภาษีเหลือ 0% ทั้งหมด ภายในปี 2558
ไทย – นิวซีแลนด์	15 มิ.ย. 47	1 ก.ค. 48 (E)	อยู่ระหว่างการเจรจา
ไทย – สหรัฐฯ	28 มิ.ย. 47	1 ม.ค. 49 (E)	อยู่ระหว่างการเจรจา
ไทย – ญี่ปุ่น	16 ก.พ. 47	ภายในปี 48 (E)	อยู่ระหว่างการเจรจา

FTA	เริ่มเจรจา	มีผลบังคับใช้	ระยะเวลาการลดภาษี
ASEAN – จีน	15 พ.ค. 45	1 ม.ค. 48 (E)	<u>สินค้าทั่วไป</u> - ลดภาษีเหลือ 0% ประมาณปี 2553 <u>สินค้าอ่อนไหว</u> - ลดภาษีเหลือ 0% ประมาณปี 2558
ไทย – จีน (ภายใต้ ASEAN-จีน)	26 เม.ย. 45	1 ต.ค. 46	ลดภาษีผักและผลไม้สดเหลือ 0% แล้ว (ตั้งแต่ 1 ต.ค. 46)
ไทย – อินเดีย	9 เม.ย. 47	1 ก.ย. 47	<u>สินค้า 82 รายการ</u> ลดภาษีเหลือ 0% ภายในปี 2549 <u>สินค้าทั่วไป</u> - ลดภาษีเหลือ 0% ภายในปี 2553 (E) <u>สินค้าอ่อนไหว</u> - อยู่ระหว่างการเจรจา
ไทย – เปรู	29 ม.ค. 47	กลางปี 48	<u>สินค้าทั่วไป</u> ภายในปี 2553 (E) <u>สินค้าอ่อนไหว</u> ภายในปี 2558 (E)
ไทย – บาหลีเรน	7 มิ.ย. 45	1 ม.ค.48 (E)	<u>สินค้าทั่วไป</u> ลดภาษีเหลือ 0% ทั้งหมด ภายในปี 2550 <u>สินค้าอ่อนไหว</u> ลดภาษีเหลือ 0% ทั้งหมด ภายในปี 2553

หมายเหตุ : (E) ตัวเลขคาดการณ์

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

สิงหาคม 2547

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับFTA

กระทรวงพาณิชย์	โทรศัพท์ 02-507-8000 โทรสาร 02-507-7717	http://www.moc.go.th
กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ	FTA Call Center โทรศัพท์ 02-507-7555	http://www.dtn.moc.go.th/ http://www.thaifta.com
กรมการค้าต่างประเทศ	สายด่วน 1385	http://www.dft.moc.go.th/
กรมส่งเสริมการส่งออก	โทรศัพท์ 02-5120093	http://www.depthai.go.th/
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	โทรศัพท์ 02-281-5884, 02-281-5955	http://www.moac.go.th/
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	โทรศัพท์ 02-940-6641	http://oae.go.th/index-th2.php
สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ	โทรศัพท์ 02-629-8970	http://www.acfs.go.th/
กระทรวงการคลัง	โทรศัพท์ 02-273-9021 โทรสาร 02-273-9408	http://www.mof.go.th/
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง	โทรศัพท์ 02-273-9020	http://www.fpo.go.th/
กรมศุลกากร	โทรศัพท์ 0-2249-0431-40	http://www.customs.go.th/
กระทรวงอุตสาหกรรม	โทรศัพท์ 02-202-3000	http://www.industry.go.th/
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ โทรศัพท์ 02-202-4380 , 02-644-8951	http://www.oie.go.th/
คณะทำงานติดตามและประเมินผลการเจรจา	โทรศัพท์ 02-357-3410-7 โทรสาร 02-357-3419	http://www.ftamonitoring.org/